

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-613-3-46>

MILITARY CONFLICTS IN THE POST-SOVIET SPACE: TYPOLOGY, DYNAMICS AND GEOPOLITICAL IMPLICATIONS

ВОЄННІ КОНФЛІКТИ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ: ТИПОЛОГІЯ, ДИНАМІКА ТА ГЕОПОЛІТИЧНІ ІМПЛІКАЦІЇ

Kut A. V.

*PhD student at the Department of
World History
Lesya Ukrainka Volyn
National University
Lutsk, Ukraine*

Куть А. В.

*аспірант кафедри
всесвітньої історії
Волинський національний
університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Розпад СРСР у 1991 році спричинив не лише трансформацію політичної карти Євразії, а й низку конфліктів, що стали хронічними зонами нестабільності. Пострадянський простір перетворився на арену боротьби за ідентичність, ресурси та геополітичний вплив. У цьому контексті воєнні конфлікти виступають не лише як наслідок внутрішніх суперечностей, але й як інструмент зовнішнього впливу. В залежності від цього їх можна умовно поділити на активні, «заморожені» та завершені. Вони охоплюють різні регіони – Кавказ, Середню Азію, Східну Європу – і мають спільні риси: боротьба за владу, етнічні протиріччя, сепаратизм, вплив зовнішніх акторів (особливо Росії) [2].

За характером протистояння поділяють на міждержавні (війна Росії проти України з 2014 року), умовно внутрішньодержавні з елементами сепаратизму (Придністров'я, Абхазія, Південна Осетія); гібридні (поєднання військових, інформаційних та економічних засобів впливу).

За ступенем активності: активні (Україна, Нагірний Карабах до 2023 р.), заморожені (Придністров'я, Абхазія, Південна Осетія) та завершені (громадянська війна в Таджикистані) [5].

Географія конфліктів:

Регіон	Конфлікти	Хронологія	Зовнішнє втручання
Кавказ	Нагірний Карабах, Абхазія, Південна Осетія	1988-2023	Росія, Туреччина
Східна Європа	Донбас, Крим, Придністров'я	1992-2025	Росія
Центральна Азія	Таджикистан, прикордонні конфлікти	1992-2021	Росія, Узбекистан

Динаміка конфліктів на пострадянському просторі демонструє еволюцію від спонтанних етнополітичних зіткнень до системних геополітичних протистоянь. Їхній розвиток залежить не лише від внутрішніх чинників, а й від глобальних трендів. Факторами, що впливають на динаміку є зовнішнє втручання (РФ, Туреччина, ЄС, США), внутрішня політична стабільність держав-учасниць, міжнародне право та його ефективність, роль медіа та цифрових платформ у формуванні наративів [1].

Пострадянські конфлікти зазвичай є наслідком ревізійної політики Російської Федерації, яка прагне відновити контроль над колишніми радянськими республіками. Через підтримку сепаратистських режимів, військову присутність, паспортизацію населення та інформаційні кампанії Росія формує зони «керованої нестабільності», що перешкоджають інтеграції цих країн у західні структури (НАТО, ЄС) [3].

Всі конфлікти на пострадянському просторі вкладаються в одну розроблену Росією схему: конфлікти спричиняють втрату контролю над частиною територій, що підриває державний суверенітет; виникають «сіро-зональні» утворення, де не діє міжнародне право, а гуманітарна ситуація погіршується і як наслідок поява невизнаних квазидержав, паралельні інституції, валюти, паспорти, мілітаризація прикордонних регіонів [6].

Блокування євроатлантичної інтеграції пов'язано з наявністю у статуті НАТО правила, що «НАТО не приймає держави з невирішеними територіальними конфліктами», що і створило «геополітичну пастку», завдяки якій країни з пострадянського простору не можуть повністю реалізувати свій зовнішньополітичний курс. Наявність такої вимоги сприяє тому, що Росії активно експлуатує цю вимогу [4].

Така ситуація призводить до переформатування регіональних альянсів, таких як Люблінський трикутник (Україна–Польща–Литва), GUAM (Грузія, Україна, Азербайджан, Молдова), Балтійсько-Чорноморська ініціатива.

Воєнні конфлікти дедалі більше набувають гібридного характеру – поєднують військову агресію з кібернападами, інформаційними кампаніями, економічним тиском. Яскравими прикладами яких є кібероперації проти енергетичної інфраструктури України або пропаганда через медіа та соцмережі в Грузії та Молдові, що у свою чергу ускладнює їхнє розпізнання, класифікацію та реагування міжнародної спільноти.

Європейський Союз (ЄС) послідовно декларує підтримку суверенітету та територіальної цілісності пострадянських держав, що стали об'єктами воєнних конфліктів. У відповідь на агресивні дії, зокрема з боку Російської Федерації, ЄС застосовує інструменти дипломатичного тиску, включаючи: офіційні заяви про засудження порушень міжнародного права; підтримку мирних переговорних форматів (нормандський формат, Мінська група ОБСЄ); участь у місіях спостереження та моніторингу (наприклад, EUMM у Грузії).

Проте реакція ЄС часто характеризується обережністю, що зумовлена внутрішньою неоднорідністю позицій держав-членів, енергетичною залежністю від Росії та прагненням уникнути прямої конфронтації.

Лише після початку російсько-української війни у 2014 році, а особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, ЄС активізував заходи з посилення безпеки на східному напрямку: розширення співпраці з НАТО щодо стримування загроз; підтримка реформ сектору оборони в Україні, Грузії, Молдові; розвиток кібербезпеки та протидії гібридним загрозам, що стало свідченням про поступовий перехід від реактивної до проактивної безпекової політики ЄС у регіоні.

ЄС запровадив багаторівневі санкції проти Російської Федерації у відповідь на анексію Криму та агресію проти України. Санкції охопили: фінансовий сектор (обмеження доступу до європейських ринків капіталу); енергетику (заборона експорту технологій для видобутку нафти); персональні санкції проти політичних і військових діячів. Паралельно ЄС надав масштабну фінансову допомогу постраждалим країнам, зокрема Україні, що включає макрофінансову підтримку, гуманітарну допомогу та програми відновлення.

І хоча Європейський Союз поступово трансформує свою політику щодо воєнних конфліктів на пострадянському просторі – від дипломатичної обережності до активної участі у безпекових процесах. Проте для ефективного реагування на системні виклики, спричинені російським ревізіонізмом, необхідне формування нової, комплексної стратегії, що поєднуватиме санкційний тиск, безпекову підтримку та інституційну гнучкість.

Таким чином, воєнні конфлікти на пострадянському просторі є не лише наслідком історичних травм, але й інструментом сучасної геополітики. Їхнє вирішення потребує не лише дипломатичних зусиль, але й переосмислення безпекової архітектури регіонів. Воєнні конфлікти на пострадянському просторі – це не лише локальні трагедії, а й елементи великої геополітичної гри. Їхнє існування – це виклик для міжнародного права, регіональної безпеки та глобального порядку. Розуміння їхніх імплікацій є ключем до формування ефективної політики стримування та стабілізації.

Література:

1. Бекешкіна І. Європейська політика безпеки: виклики та перспективи. *Політичний менеджмент*. 2020. № 1. С. 45–52.
2. Гончарук А. Геополітичні аспекти конфліктів на пострадянському просторі. *Стратегічні пріоритети*. 2019. № 2 (51). С. 23–31.
3. Європейська служба зовнішніх дій. Реакція ЄС на конфлікти у Східному партнерстві. URL: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/area/conflict-response_en (дата звернення: 29.09.2025).

4. Касьянов Г. Пострадянські конфлікти: історичні витоки та сучасні прояви. *Український історичний журнал*. 2021. № 3. С. 5–28.

5. Національний інститут стратегічних досліджень. «Заморожені» конфлікти на пострадянському просторі як виклик європейській безпеці. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/zamorozheni-konflikty-na-postradyanskomu-prostori-yak-viklik-evropeyskiy> (дата звернення: 29.09.2025).

6. Шульга М. Європейська безпекова політика у контексті російсько-української війни. *Геополітика і безпека*. 2022. № 4. С. 12–20.

4. Гуманітарні, культурні та комунікативні виміри міжнародної солідарності.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-613-3-47>

THE COMMUNICATIVE DIMENSIONS OF THE “UKRAINIAN VICTORY” DISCOURSE IN THE US MASS MEDIA

КОМУНІКАТИВНІ ВИМІРИ ДИСКУРСУ «УКРАЇНСЬКА ПЕРЕМОГА» В МАСМЕДІА США

Lysychkina I. O.

*Ph.D., Associate Professor,
Associate Professor at the Philology
and Military Translation Department
Kyiv Institute of the National Guard
of Ukraine*

Лисичкіна І. О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філології та
військового перекладу
Київський інститут Національної
гвардії України*

Lysychkina O. O.

*Ph.D., Associate Professor,
Associate Professor at the Philology
and Military Translation Department
Kyiv Institute of the National Guard
of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Лисичкіна О. О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філології та
військового перекладу
Київський інститут
Національної гвардії України
м. Київ, Україна*

Після початку повномасштабної агресії Росії проти України інформаційний простір США став ключовим майданчиком формування міжнародного бачення війни та підтримки України. У цьому контексті дискурс «української перемоги» постає не лише як журналістський конструкт, а й як багатовимірний політичний та соціокультурний феномен. Звернення до цього дискурсу є необхідним для розуміння